ПІВНІЧНА АМЕРИКА 28.03.2025 | Джордан Лейхніц

Зберігаймо спокій

Митна політика Трампа і його риторика потрясли канадську політику. Це може стати в пригоді новому прем'єр-міністрові та лібералам.

Канада вже кілька місяців в шоці від масштабної і безпідставної митної війни, яку почав Дональд Трамп. Політична ситуація надзвичайна – з огляду на економічні потрясіння, а також на наближення парламентських виборів, де на кону стоятиме дуже багато: населення Канади міркує, яке майбутнє чекає країну без підтримки Сполучених Штатів.

Мало які країни можуть похвалитися такими тісними дружніми відносинами в мирний час, як між Канадою і США. Вони мають найдовший у світі кордон, що не охороняється: майже 9 тисяч кілометрів. Більшість канадців живуть менш ніж в 150 кілометрах від кордону й регулярно перетинають його, щоб зробити покупки, поїхати в відпустку або сховатися від зими у Флориді чи деінде. Канада і США пережили пліч-о-пліч численні кризи й катастрофи: від історії з заручниками в Ірані до урагану Катріна, від 13-річної участі в місії НАТО в Афганістані до 11 вересня і до залучення канадських пожежників щороку до боротьби з лісовими пожежами в Каліфорнії.

Торговельні зв'язки між Канадою і США теж дуже тісні. Близько 80 відсотків всього канадського експорту йде до південного сусіда і майже 75 відсотків канадського імпорту надходить звідти. Саме такою мірою Канада залежна від американських товарів і ланцюгів постачання. Загалом ці відносини вигідні всім: торгівля між країнами має обсяг понад 950 млрд канадських доларів на рік і забезпечує мільйони робочих місць з обох боків кордону. Але тепер Трампові мита порушують історично складений баланс. Хоча чинну угоду про вільну торгівлю між Канадою і США було укладено за попереднього президентства Трампа, нині він наполегливо й безпідставно стверджує, що США субсидують Канаду. Трамп запровадив 25-відсоткове мито на канадські товари та 10-відсоткове на експорт енергоносіїв, а також неодноразово говорив про «51-й штат», натякаючи на можливість анексії Канади.

Канада постачає електрику північному сходу США й забезпечує близько 60 відсотків американського імпорту сирої нафти

Особливо сильно постраждати від митного конфлікту може провінція Онтаріо, економічний локомотив Канади. Її автомобільна промисловість, дуже тісно переплетена зі США, щороку приносить в економіку держави близько 19 млрд канадських доларів. Транскордонні зв'язки настільки тісні, що деталі автомобілів до остаточного складання часто перетинають канадсько-американський кордон до восьми разів. Тому для цієї галузі життєво важливі гарні торговельні відносини. А втім, ефект від мит скоро помітила вся країна. Алюмінієва промисловість Квебеку, на яку припадає близько 60 відсотків північноамериканського виробництва, в серйозній небезпеці. В Британській Колумбії панічні настрої ширяться серед виробників деревини, близько половини експорту якої призначено для ринку США. Енергетичний сектор теж залучений в торговельні відносини: Канада постачає електрику північному сходу США й забезпечує близько 60 відсотків американського імпорту сирої нафти.

Багато нафтопереробних заводів пристосовані саме для переробки сирої нафти з канадських нафтоносних пісків. На неспровоковану атаку з боку сусіда Канада відреагувала швидко й рішуче. Федеральний і місцеві уряди запровадили аналогічні контрмита, зупинили продаж алкоголю зі США в усій країні й погрожують навіть припинити експорт електроенергії. Канадці скасовують заплановані поїздки в США, бойкотують американські товари, виходять на протести, а також організували широкий рух *Buy Canadian*. Згідно з опитуванням соціологічного інституту Ipsos, 65 відсотків канадців більше не планують їздити в США, а 67 відсотків більше не хочуть купувати американські товари – явна ознака поширення націоналізму серед канадського населення на тлі погроз Трампа.

Митна війна викликала в Канаді політичні потрясіння. Ще кілька місяців тому здавалося, що прем'єр-міністр Джастін Трюдо і його Ліберальна партія зійшли з політичної арени.

Після десяти років

Трюдо після десяти років при владі був

прогресивної політики Джастіна Трюдо Карні швидко дав зрозуміти, що зсуне Ліберальну партію ближче до політичного центру

вкрай непопулярним, і на нього тиснули всередині партії, змушуючи піти у відставку. Безперечним переможцем виборів 2025 року вважали лідера Консервативної партії П'єра Полієва, який зробив своєю візитною карткою гучний *anti-woke* популізм. Але раптова відставка Трюдо в січні дала поштовх змаганням за лідерство в Ліберальній партії – саме тоді, коли Трамп почав свою торговельну війну.

Скориставшись хаосом, в гру вступив Марк Карні. В березні переважна більшість обрала його новим лідером Ліберальної партії, а 14 березня він став новим прем'єр-міністром. Карні – всесвітньо відомий економіст родом з північного заходу Канади. Він навчався в Гарварді та Оксфорді, працював в Goldman Sachs, був головою *Bank of Canada* під час фінансової кризи 2008 року, а пізніше, під час Brexit і пандемії коронавірусу, очолював британський центральний банк. Цей експерт з глобальної економіки відомий своєю прихильністю до низьковуглецевої економічної політики, що дуже відрізняється від антиелітарного популізму його опонента-консерватора. Після десяти років прогресивної політики Джастіна Трюдо Карні швидко дав зрозуміти, що зсуне Ліберальну партію ближче до політичного центру: він хоче скоротити державні витрати, а також скасувати непопулярний податок на викиди вуглецю, який запровадив Трюдо, і податок на приріст капіталу для найбагатших канадців.

Ліберали на чолі з Карні намагаються повернути розчарованих виборців, які за два минулі роки пішли від них до консерваторів. Незабаром вони випробують свого нового лідера на міцність. Карні призначив дострокові вибори, щоб скористатися нинішнім підйомом своєї партії. Партія Карні подолала 20-відсотковий розрив з консерваторами й зараз на одному рівні з ними. Трамп і відносини зі США – питання, яке нині найбільше турбує населення Канади, навіть більше, ніж робочі місця та економіка. Це питання в минулі два роки було улюбленою темою консерваторів. Команда Карні робить ставку на те, що населення Канади, стурбоване небезпечною

політикою Трампа, хоче мати впевненого кризового менеджера. Радники Карні вважають за доцільне представити лідера консерваторів П'єра Полієва як «лайт-Трампа», оскільки він має схожу манеру поведінки та кількість прихильників. Багато консерваторів були незадоволені, коли в січні, на тлі митного конфлікту, Ілон Маск втрутився в канадську політику з агітацією за Полієва.

Недавні вибори в найбільш густонаселеній провінції Канади, Онтаріо, показали, наскільки сильно Трампові мита потрясли канадську політику. Консервативний прем'єр-міністр Онтаріо Даґ Форд забезпечив собі третій термін, представивши себе як противника Трампових мит і зробивши темою своєї передвиборчої кампанії гордість і економічну силу Канади. Хоча його уряд стає непопулярним, вибори він виграв. Ліберальні стратеги сподіваються, що Карні зможе піти тим самим шляхом. Такі політичні повороти створюють серйозні труднощі для канадських соціал-демократів, *New Democratic Party (NDP)*, яка наразі на четвертому місці в країні.

В націоналістичному дискурсі для NDP проблематично просувати себе як представника трудящих, які постраждали від мит. Вона співпрацюватиме з профспілками, щоб пом'якшити наслідки економічного хаосу. Те, що Трампові мита спричинили цей хаос, також показує, наскільки економіка та безпека Канади залежна від США. Агресивна митна політика Трампа і його антинатівська позиція можуть призвести до того, що Канада стане більше орієнтуватися на Європу. Спільні цінності та занепокоєння зміною світового порядку, ймовірно, в найближчому майбутньому сприятимуть подальшому поглибленню торговельного та оборонного партнерства Канади і Європи. Вперше в новітній історії результат виборів в Канаді залежатиме передусім від того, як розвиватимуться відносини зі США. Як наслідок, пріоритети виборців явно зміщуються з внутрішніх економічних питань на торгівлю, економічну безпеку та робочі місця. Трамп відіграватиме в майбутніх виборах не менш важливу роль, ніж різні кандидати на посаду прем'єр-міністра. Тож політична ситуація в Канаді нині непередбачувана, але її розв'язка визначить кілька наступних десятиліть.

Переклад з німецької Дар'ї Прусенко

Джордан Лейхніц

Джордан Лейхніц (Jordan Leichnitz) працює програмним спеціалістом з питань трансатлантичних відносин та Канади у вашингтонському офісі Фонду ім. Фрідріха Еберта.